

แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตร
ต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

APPROPRIATE PUBLIC SPACES DEVELOPMENT GUIDELINES
TO ENCOURAGE AGE-FRIENDLY CITY IN BANGKOK

นุสรี ศิริพัฒน์

Nusaree Siriphat

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Lecturer of the Curriculum of Public Administration, Faculty of Business and Public Administration,
Western University, Postcode
E-mail: nusaree.cphs@gmail.com

Retrieved July 3, 2023; Revised August 28, 2023; Accepted August 26, 2023

Abstract

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำมาพรรณนาหาข้อสรุปอย่างเป็นระบบมีเหตุผลอ้างอิงทฤษฎีดำเนินการจัดระเบียบข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า

1. พื้นที่สาธารณะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเมืองที่ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตและรองรับความต้องการที่หลากหลาย การปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องและเหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ผู้สูงอายุใช้พื้นที่ได้อย่างปลอดภัยและมีปฏิสัมพันธ์กันทางสังคมที่เป็นบทสะท้อนสะท้อนถึงการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อการบริการพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร มีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้ (1) ด้านกายภาพพื้นที่สาธารณะ (2) ด้านขอบเขตการ

ให้บริการ (3)ด้านความสะดวกสบายภายใน (4)ด้านภาพลักษณ์ของพื้นที่ (5)ด้านความรู้สึกต่อสถานที่ (6)ด้านการเป็นพื้นที่ทางสังคม (7)แนวทางการออกแบบพื้นที่ที่ตอบรับกับพฤติกรรมของผู้สูงอายุ

3. แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม โดยจัดทำแผนบูรณาการกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบในการพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมปลอดภัยต่อที่เป็นมิตรจากการใช้บริการของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ : 1.การพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม; 2.การส่งเสริมเมืองสำหรับสังคมผู้สูงอายุ; 3. กรุงเทพมหานคร.

Abstract

The objectives of this research is to: 1) examine appropriate public spaces development guidelines to encourage age-friendly city in Bangkok; 2) study factors affecting appropriate public spaces development guidelines to encourage age-friendly city in Bangkok; and 3) suggest guidelines appropriate public spaces development guidelines to encourage age-friendly city in Bangkok. This research methods uses a qualitative. The total number of sample size is 25 by in-depth interview, key informants are recruited from government agencies, private agencies and people in the area. The results are analyzed based on systematic descriptive, rational, theoretical references, and data organization.

The research results indicate as follow:

1. public spaces are an important element of a city that to encourage quality of life and supports to diverse needs in order for the elderly to use the space safely and interact socially, they need to be adjusted accordingly and appropriately. This is a reflection of the development of public spaces for the benefit of the appropriate public space services for the elderly.

2. the interesting finding of factors affecting appropriate public spaces development guidelines to encourage age-friendly city in Bangkok includes 1) public space physical, 2) services scope, 3) inside comfort, 4) area image, 5) area feeling, 6) social spaces, and 7) designing areas that respond to the behavior of the elderly.

3. guidelines appropriate public spaces development guidelines are to create a systematic plan integrated with other relevant agencies in order to develop a suitable, safe and friendly service of the elderly in Bangkok.

Keywords: 1. appropriate public spaces development guidelines; 2. to encourage age- Healthy Ageing City;3. The elderly in Bangkok.

บทนำ

“พื้นที่สาธารณะ” ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเมืองในการเป็นพื้นที่ประกอบกิจกรรมต่างๆ ของประชากรที่อาศัยอยู่ภายในเมืองโดยเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจผ่อนคลายความเคร่งเครียดที่เกิดขึ้นจากการทำงานและเป็นสถานที่พบปะและรวมกลุ่มกันของผู้คนเพื่อทำกิจกรรมทางสังคมในการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์กันของผู้คนที่ภายในเมือง เมื่อพื้นที่สาธารณะภายในเมืองเป็นพื้นที่ที่มีการใช้งานจากคนในช่วงวัยต่างๆ (พนัพัฒน์ บุญมา, 2563) พื้นที่สาธารณะนั้นประกอบด้วยพื้นที่ทางกายภาพ ที่สัมพันธ์กับชีวิตสาธารณะซึ่งเข้าถึงได้และมีกลุ่มคนผู้ใช้ที่หลากหลายใช้พื้นที่ร่วมกันทั้งที่มีส่วนร่วมและร่วมสังเกตการณ์ โดยเป็นพื้นที่ทางสังคมที่คนทั้งในระดับบุคคล กลุ่มเพื่อน ครอบครัว ชุมชนเมืองเข้าด้วยกันและรองรับ ความต้องการเพื่อผลประโยชน์ต่อสาธารณชน (ณัฐธิดา จงรักษ์และนงนุช นวพันธ์, 2563) โดยตั้งแต่ปี 2548 ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมสูงอายุแล้วในปี 2565 ประเทศไทยเข้าสู่ “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์”(complete aged society) แล้วโดยมีประชากรอายุมากกว่า 60 ปี กว่า 12.9 ล้านคน หรือ 20% จากประชากรทั้งหมด และมีการคาดประมาณว่าในอีกไม่เกิน 15 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงอายุระดับสุดยอด” (super aged society) เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในช่วงปี พ.ศ. 2587 – 2588 เมื่อสัดส่วนของประชากรที่มีอายุมากกว่า 60 ปีสูงถึง 28% ของประชากรทั้งหมด (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561) โดยนำเสนอดังภาพที่ 1. ดังนี้

ภาพที่ 1. รายงานสถานการณ์สัดส่วนผู้สูงอายุ

ที่มา: กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2561).

จากสถานการณ์สัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น ประเทศไทยยังมีนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้อง

กับผู้สูงอายุ ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมผู้สูงอายุให้สามารถพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) จากการเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วของผู้สูงอายุนี้จำเป็นต้องมีพื้นที่สาธารณะเพื่อตอบสนองต่อการทำกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุ เช่น การออกกำลังกาย การพบปะพูดคุยกัน การพักผ่อนหย่อนใจโดยการทำกิจกรรมเหล่านี้เป็นการช่วยส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุทั้งในด้านร่างกาย จิตใจและสังคมเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความสุขในการใช้ชีวิตตามแนวทางว่าด้วยการส่งเสริมสุขภาพในผู้สูงอายุให้เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุที่เฝ้าต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขสำหรับสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (เลิศวัลลภ ศรีษะพลกุลสิทธิและธมนพัชร ศรีษะพลกุลสิทธิ, 2561) ในปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีผู้สูงอายุจำนวน 1,031,730 คน โดยปีพ.ศ.2563 เพิ่มขึ้นเป็น 1,074,483 คน และปี พ.ศ.2564 พบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 1,118,356 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8, 19.7 และ 20.6 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากรุงเทพมหานครก้าวสู่ “สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์” ถือว่าเป็นประเด็นที่ท้าทายอย่างมากต่อการดำเนินมาตรการและนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานครในทุกมิติให้ดีขึ้นโดยแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545–2564) และแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 3 (พ.ศ.2566–2580) ต่างให้ความสำคัญกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงกรุงเทพมหานคร ได้มีการเตรียมพร้อมรับมือเพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัยเช่นกันโดยมีเป้าหมายหลักของนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพคือการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีสามารถปรับตัวเองให้ดำรงอยู่ในชีวิตประจำวันได้ให้ครอบคลุมทุกมิติพื้นที่สาธารณะจึงเป็นพื้นที่ที่สามารถ

ลำดับ	๑๐ อันดับเขตที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงที่สุด			๑๐ อันดับเขตที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่ำที่สุด		
	เขต	จำนวนผู้สูงอายุ	สัดส่วนผู้สูงอายุ	เขต	จำนวนผู้สูงอายุ	สัดส่วนผู้สูงอายุ
๑	สัมพันธวงศ์	๖,๕๘๒	๓๓.๑	หนองจอก	๒๓,๓๐๗	๑๓.๑
๒	ป้อมปราบศัตรูพ่าย	๑๑,๘๘๓	๓๑.๘	คลองสามวา	๗,๕๑๔	๑๓.๕
๓	พระนคร	๑๒,๘๗๐	๓๐.๗	ลาดกระบัง	๒๖,๑๕๔	๑๔.๘
๔	บางรัก	๑๐,๓๗๙	๒๙.๗	มีนบุรี	๒๒,๓๘๕	๑๖.๑
๕	บางกอกน้อย	๒๘,๓๖๖	๒๙.๒	บางขุนเทียน	๒๙,๓๗๕	๑๖.๑
๖	ดุสิต	๒๒,๒๑๕	๒๘.๙	ประเวศ	๓๐,๐๖๗	๑๖.๙
๗	สาทร	๑๙,๗๘๒	๒๘.๐	ดอนเมือง	๒๙,๒๖๕	๑๗.๗
๘	คลองสาน	๑๗,๒๗๓	๒๗.๖	สายไหม	๓๕,๙๖๘	๑๗.๗
๙	บางพลัด	๒๓,๘๒๕	๒๗.๓	บางบอน	๑๘,๐๙๔	๑๘.๒
๑๐	วัฒนา	๑๗,๙๗๑	๒๖.๙	หนองแขม	๒๘,๒๙๗	๑๘.๔

เข้าถึงได้ในเชิงกายภาพ โดยนำเสนอจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุรายเขตของกรุงเทพมหานคร 10 อันดับแรก และ 10 อันดับท้ายสุด ปี พ.ศ.2566 นำเสนอได้ดังภาพที่ 2. ดังนี้

ภาพที่ 2. แสดงจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุรายเขตของกรุงเทพมหานคร

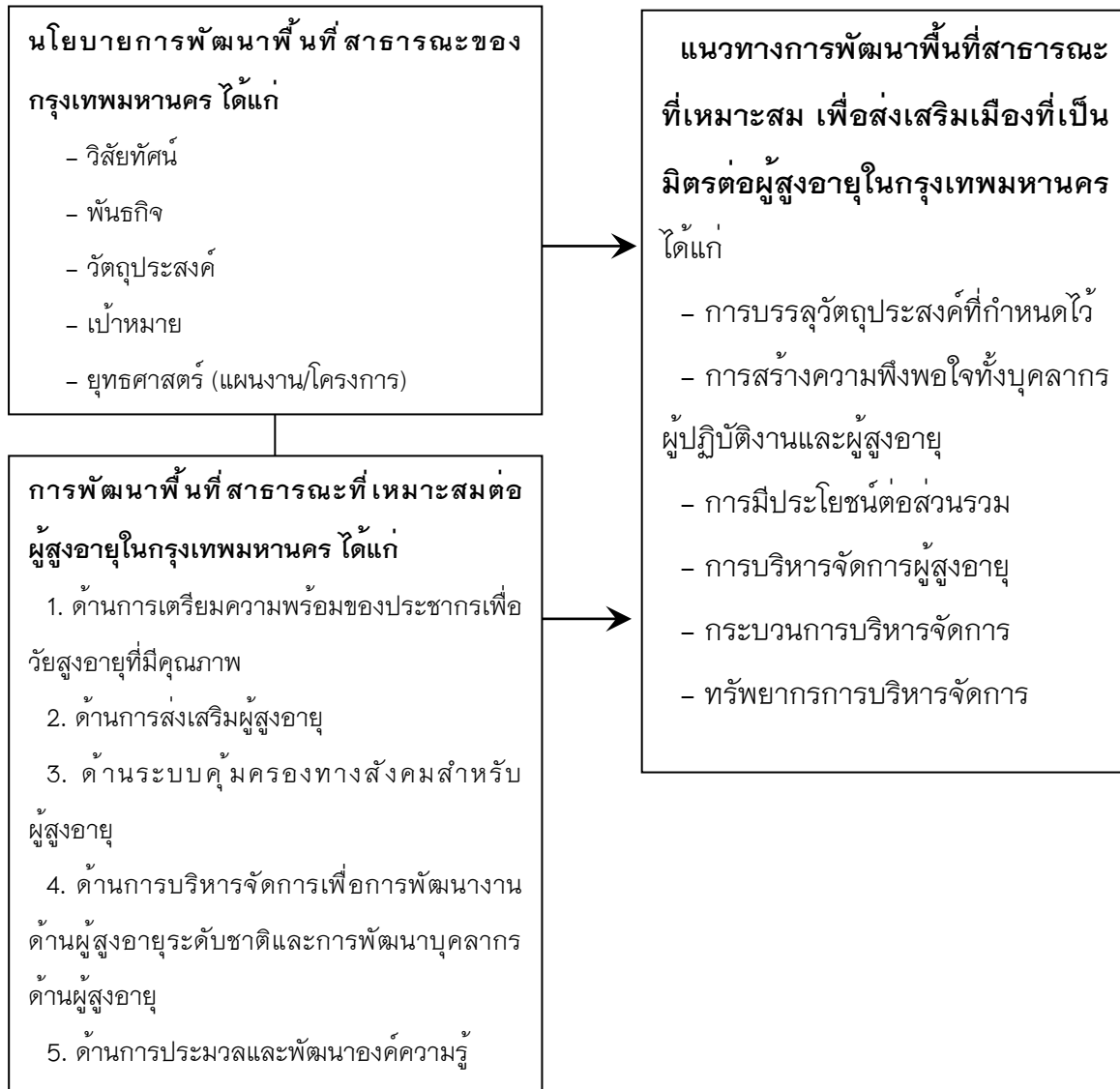
ที่มา: สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร (2566)

จากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองการส่งเสริมเมืองสำหรับสังคมผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครเพื่อสุขภาวะรองรับสังคมสูงวัยเป็นเรื่องที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกัน พร้อมทั้งควรขยายการศึกษาและดำเนินการให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น ซึ่งประเด็นปัญหาที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือ ปัญหาทางด้านกายภาพที่เกี่ยวกับการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (ภัทรดา อุณกมล, 2562) การวางแผนเส้นทางการเข้าถึงที่สะดวกระหว่างที่พักอาศัยกับสถานบริการสาธารณสุขที่ใช้เป็นประจำ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยเสื่อมสัขาร จำเป็นต้องคิดล่วงหน้าว่าจากบ้านไปโรงพยาบาล จะเดินทางได้อย่างไร ถ้าเร่งด่วนสุดขีดจะไปยังอย่างไร ไม่เร่งด่วนจะไปอย่างไร ต้องวางแผนไว้หากเกิดเหตุฉุกเฉิน การติดต่อสถานบริการในละแวกบ้าน สำรองไว้ในกรณีฉุกเฉิน เรื่องที่พักอาศัยผู้สูงอายุจะขึ้นลงไม่สะดวก (อาลักษณ์ เจนเสถียรวงศ์, 2566) เนื่องจากความเสื่อมของสัขาร ต้องนอนชั้นล่าง จึงต้องดัดแปลงห้องให้เหมาะสม สำหรับห้องนอน เลือกทำเลที่แดดลมดี เดินใกล้ห้องน้ำ เพราะผู้สูงอายุเข้าห้องน้ำบ่อย ทางเดินจากที่พักไปห้องน้ำต้องสะดวก บริเวณภายในบ้านที่เป็นทางเดิน ต้องไม่ให้มีสิ่งกีดขวางใดๆ ที่จะก่อให้เกิดอันตราย สะดุดล้ม ถ้ามีกำลังทางเศรษฐกิจ ก็ปรับปรุงให้เหมาะสม ที่นอนของผู้สูงอายุต้องพร้อมด้วยอุปกรณ์ ที่อำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ ยาต่างๆ ต้องใกล้ๆ ตัว ของใช้ส่วนตัวต่างๆ พื้นที่นอกบ้านก็ควรเตรียมไว้ตามอัธยาศัย พื้นที่โล่งนอกอาคารควรเตรียมไว้ ควรสงบ ร่มรื่น พอเพียงกับการพักผ่อน อ่านหนังสือ (พีระพงษ์ วรภัทร์ธิระกุล, 2564) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร” เพื่อพัฒนาการบริหารพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการ ทั้งการส่งเสริมการดูแลสุขภาพสมรรถภาพทางกายได้อย่างถูกต้องต่อเนื่องยั่งยืนของผู้สูงอายุจากการส่งเสริมสุขภาพจิต สุขภาพกาย และการอยู่ร่วมกันของผู้สูงอายุกับบุคคลในวัยที่แตกต่างในสังคมได้อย่างมีความสุขเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ศึกษาการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ตามขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการต่างๆ ทั้ง

ภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อทางเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ต้องการและจัดทำข้อมูลใหม่ให้ครอบคลุมกับความเป็นจริงมากที่สุด

2. กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็น 3 กลุ่ม มีดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายเพื่อการดูแลและการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 6 คน กลุ่มที่ 2 นักวิชาการผู้ที่มีความรู้เฉพาะในการนำนโยบายการพัฒนาพื้นที่สาธารณะมาปฏิบัติ จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 3 ตัวแทนชุมชน (ผู้นำชุมชน, ผู้สูงอายุในชุมชน) จำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยทำการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อการบริการผู้สูงอายุจำนวน 3 คน เป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้องข้อคำถามกับเนื้อหา(IOC) โดยมีค่าความเชื่อมั่นค่า α ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปถือว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่น(วัชรภรณ์ สุริยาภิวัฒน์, 2566)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา มีขั้นตอนดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2567) ดังนี้ 4.1)นำข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการถอดเทปที่ทำการจดบันทึกไว้มาอ่าน ทบทวน และพิจารณาให้เข้าใจในภาพรวม รวมถึงประเด็นสำคัญของข้อมูลที่ได้ 4.2)จัดกลุ่มของข้อมูลและทำการเชื่อมโยงแนวคิดต่างๆ ในด้านความสัมพันธ์หรือเป็นเหตุเป็น ผลแก่กันของข้อมูลที่ได้ 4.3)ผู้วิจัยเขียนบรรยายข้อค้นพบอย่างละเอียด พร้อมทำการ ยกตัวอย่างคำพูดที่สำคัญประกอบในการบรรยายเพื่อความชัดเจนของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้ และ4.4) อภิปรายผลการวิจัย โดยการนำวรรณกรรมที่ได้ ทบทวนมาอ้างอิงประกอบกับผลที่ได้จากการศึกษาตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

โดยผู้วิจัยจึงขอสรุปผลการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุใน กรุงเทพมหานคร โดยสรุปพบว่า 1.1)วิสัยทัศน์ “ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีหลักประกันมั่นคง พึ่งพาตนเองได้เป็นพลังของสังคม” 1.2)พันธกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทั้งในมิติด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถ พึ่งตนเองได้นานที่สุด อีกทั้งอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้นานที่สุด 1.3) วัตถุประสงค์ การพัฒนาระบบส่งเสริม ศักยภาพและคุ้มครองผู้สูงอายุที่มีบูรณาการและมีประสิทธิภาพ จากศักยภาพของชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่ม และองค์กรต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วม เพื่อการ ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ”1.4)เป้าหมาย จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อการสร้างชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพและปลอดภัย ให้

สามารถตอบสนองต่อสังคมสูงวัยและแนวโน้มของ การขยายตัวของเมืองในอนาคต และ1.5)ยุทธศาสตร์ (แผนงาน/โครงการ) โดยก่อสร้างเสริมสุขภาพจึงได้จัดทำโครงการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร ระยะที่ 3 (พ.ศ.2566–2570) เพื่อใช้เป็นกรอบ ในการบูรณาการงานด้านผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในกรุงเทพมหานคร โดยสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ส่วนบุคคลซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลผู้บริหารกรุงเทพมหานคร, กรกฎาคม 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “ในความคิดเห็นของผมพื้นที่สาธารณะเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของเมือง ซึ่งพื้นที่สาธารณะโดยทั่วไปอาจมีลักษณะเป็นพื้นที่สีเขียวที่ร่มรื่นมีความเหมาะสมต่อการบริการผู้สูงอายุมาตรฐานระดับชาติโดยทั่วไป ท้องถิ่นถ้าอยากกำหนดเป้าหมายใหม่ที่ดีกว่านั้นโดยเฉพาะท้องถิ่นที่พร้อมจะทำมาตรฐานของตัวเองที่มันสูงกว่าได้ คือ ท้องถิ่นไม่ควรมีมาตรฐานต่ำกว่าระดับชาติเพราะชาติต้องคำนึงถึงความพร้อมทุกแห่งและก็บอกว่าขั้นต่ำทุกคนต้องทำให้ได้อย่างนี้ส่วนท้องถิ่นใครพร้อมกว่าก็จัดทำมาตรฐานของตัวเอง”

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลผู้บริหารสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “กรุงเทพมหานครมีนโยบายในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่ดีได้มาตรฐานเอื้อต่อการใช้งานสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งการเพิ่มองค์ประกอบกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ที่กำหนดไว้ ซึ่งผมว่านโยบายแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกันแน่นอนน้ำหนักความสำคัญก็ไม่เหมือนกันองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นที่จะได้นำแผนที่เป็นกรอบใหญ่เอามาปรับใช้ให้ เหมาะกับบริบทหรือสภาพของพื้นที่ของตัวเอง”

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลผู้บริหารในเขตกรุงเทพมหานคร, กรกฎาคม 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “การทำกิจกรรมของผู้สูงอายุในใช้พื้นที่สาธารณะนั้นอาจมีผู้สูงอายุเข้าใช้น้อยหรือไม่ แต่เพื่อประโยชน์ต่อการบริการผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครโดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยป้องกันอันตรายที่เกิดจากการเข้าใช้ของผู้สูงอายุหรือเอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุมากขึ้นอย่างน้อยท้องถิ่นเข้าไปจัดบริการสาธารณะอะไรเมื่อกระจายอำนาจไปแล้วอย่างน้อยประชาชนจะต้องได้รับบริการที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและใกล้เคียงกันทั่วประเทศจึงเป็นสาเหตุที่ต้องจัดทำมาตรฐานให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ถือเป้นแนวปฏิบัติในการดูแลผู้สูงอายุ”

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยสรุปพบว่า 2.1)ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ มีการสร้างเสริมสุขภาพ พื้นฟูสุขภาพ การป้องกันโรคให้แก่ผู้สูงอายุ 2.2) ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ เสริมทักษะการดำรงชีวิต มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ 2.3)ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ จัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ มีหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความ

จำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต2.4)ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ และ2.5)ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมโดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและ เป็นธรรมโดยสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ส่วนบุคคลซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลผู้บริหารจากสำนักปลัดกรุงเทพมหานครกรกฎาคม 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “พื้นที่สาธารณะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเมืองที่ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตและรองรับความต้องการที่หลากหลาย ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจทั้งจากมุมมองสถาปัตยกรรม การออกแบบชุมชนเมือง สังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ซึ่งพื้นที่สาธารณะจะประสบความสำเร็จในการให้บริการของผู้สูงอายุนั้นจำเป็นต้องมีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่หรือองค์ประกอบการออกแบบที่ดีที่ส่งเสริมให้ผู้ใช้งานสามารถใช้งานพื้นที่ได้อย่างสะดวกซึ่งเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่จะชีวิตและประเมินได้ว่าพื้นที่สาธารณะมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการใช้งานมากน้อยเพียงใด”

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลผู้บริหารในเขตกรุงเทพมหานคร, กรกฎาคม 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “ปัจจัยทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะที่ส่งผลต่อการใช้งานยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะตัวผู้ใช้งานเองซึ่งเป็นผู้สูงอายุ เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่จะชีวิตและประเมินได้ว่าพื้นที่สาธารณะมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการใช้งานมากน้อยเพียงใดเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งจิตใจและร่างกายโดยเหตุที่ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของระบบการทำงานในร่างกาย ดังนั้นกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุควรคำนึงถึงการให้โอกาสผู้สูงอายุมีส่วนร่วมให้มากที่สุด”

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลนักวิชาการฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม, กรกฎาคม 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “เนื่องจากผู้สูงอายุแรงน้อยและการเคลื่อนไหวลำบากทำอย่างไรที่จะพัฒนาความสะดวกให้ผู้สูงอายุในการเดินทางตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งอาจจะมียอยู่แล้วแต่อาจจะไม่พอในการขึ้นลงต้องมีทางลาดในการป้องกันอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นจากการเดินทางดังนั้นของความเป็นสาธารณะหรือความเป็นส่วนตัวของพื้นที่สามารถพิจารณาได้จากการรับรู้ของผู้ใช้งานหรือประสบการณ์ของพื้นที่ขึ้นอยู่กับการเป็นสถานที่กิจกรรม”

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยสรุปพบว่า 3.1)การบรรจุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จากนโยบายรองรับสังคมสูงวัยที่ผ่านมามีหน่วยงานที่ขับเคลื่อนในเรื่องนี้แต่ก็แยกส่วนกันทำงานและทำเฉพาะประเด็นที่รับผิดชอบของหน่วยงาน3.2)การสร้างคามพึงพอใจทั้งบุคลากรผู้ปฏิบัติงานและผู้สูงอายุ เป็นรูปธรรมและนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอและการแก้ปัญหาอุปสรรคอย่างเป็นระบบ 3.3)การมีประโยชน์ต่อส่วนรวม

การศึกษาและรวบรวมข้อเสนอจากภาคส่วนต่างๆ มาทำให้เกิดการบูรณาการในการวางแผน และรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 3.3) การบริหารจัดการผู้สูงอายุ รวมถึงจัดตั้งกลไกขับเคลื่อนมติสมัชชาเฉพาะประเด็นว่าด้วยนโยบายรองรับสังคมสูงวัย ซึ่งประกอบด้วยภาคีที่หลากหลาย คอยติดตามความคืบหน้าการดำเนินงาน 3.4) กระบวนการบริหารจัดการ การเตรียมความพร้อมของประชากรและการพัฒนาระบบเพื่อรองรับสังคมสูงวัย และ 3.5) ทรัพยากรการบริหารจัดการ การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพผ่านเครื่องมืออย่างสมัชชาสุขภาพพื้นที่ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่โดยสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ส่วนบุคคลซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลผู้นำชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร, กรกฎาคม 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “กทม. ต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ชัดเจนด้วยความที่กทม. เป็นเมืองหลวงและเป็นเมืองหน้าด่านที่รับคนท่องเที่ยวอยากให้เกิดเลยในเรื่องของการบริการสาธารณะทั้งหลายทั้งปวงอย่าให้ต้องเกิดการตีความในกฎหมายและสั่งให้ กทม. ต้องทำอะไรให้เกิดจากสิ่งที่เป้นความริเริ่มของกทม. เอง” ดังนั้นสิ่งที่อยากเห็นมากคือรถบริการสาธารณะ โดยเฉพาะรถชมก. รถแอร์มีชั้นบันไดสูง น่าจะสูงกว่าผิวถนนมากกว่าครึ่งเมตรไม่ว่าครึ่งเมตรก็สามสิบสี่สิบเซนติเมตรคนก็ยังแหย่ผู้หญิงสมัยใส่กระโปรงแคบ กระโปรงขาดเลยนะลำบาก มากรถขานดำที่ดำเนินการโดยภาคเอกชนเป็นมิตรกับคนขึ้นมาก พอก้าวขาขึ้นไปนิด ต้องคำนึงถึงเด็กถึงผู้พิการ คนท้องไม่ค่อยเยอะแล้วเดี๋ยวนี้ คนท้องน้อย ผู้สูงอายุเยอะ โดยปัจจุบันมีหลายชุมชนที่เป็นต้นแบบการเตรียมพร้อมเรื่องนี้ให้เห็นเป็นรูปธรรม ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญต่อชุมชนท้องถิ่นให้มากขึ้น การจัดการเรื่องสังคมสูงวัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างชุมชนเข้มแข็งและสังคมเข้มแข็งควรเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม เน้นการมีส่วนร่วมยึดภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน ใช้ชุมชนเป็นฐานไม่ยึดติดตำรา ชุมชนท้องถิ่นเป็นความหวัง เราต้องลงไปทำข้างล่างให้เข้มแข็งแล้วให้ทุกอย่างบูรณาการร่วมกัน”

(การสัมภาษณ์ส่วนบุคคลผู้สูงอายุ, กรกฎาคม 2565) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “กทม. ต้องหยิบประเด็นเฉพาะของสังคมเมืองขึ้นมาเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ กทม. ก็มีความพร้อมกว่าท้องถิ่นอื่น ๆ ที่เป็นพิเศษสำหรับ กทม. คือความเป็นสังคมเมืองการสัญจรไปมา ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหายาเสพติด ปัญหาความปลอดภัยก็ยอมรับว่ามากกว่าสำหรับผู้สูงอายุในชนบท กทม. ก็ต้องให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้ที่ครอบคลุมเรื่องพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุในสังคมเป็นวงกว้าง เนื่องจากเป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ทุกคนทุกเพศทุกวัยควรได้รับ ฉะนั้นเมื่อประชากรสูงวัยในประเทศไทยสูงขึ้น สาธารณูปโภคพื้นฐานเหล่านี้ควรได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้เอื้อต่อการเข้าใช้งานของกลุ่มประชากรสูงอายุอีกทั้งเป็นสถานที่เกิดการปฏิสัมพันธ์เกิดสังคมสมาคมทั้งในวัยเดียวกันและระหว่างวัยลดความรู้สึกโดดเดี่ยวสำหรับผู้สูงอายุส่งเสริมสุขภาพจิตและสุขภาพร่างกายที่ดีต่อไป”

อภิปรายผลการวิจัย

โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยโดยนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1. การพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุใน กรุงเทพมหานคร จากนโยบายรัฐบาลในปัจจุบันได้วางนโยบาย มาตรการต่างๆ เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ครอบคลุม 4 มิติ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในพื้นที่สาธารณะซึ่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ซึ่งกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง และกำหนดให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจและหน้าที่จึงเป็นช่วงที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและความสำคัญในการดำเนินนโยบายผู้สูงอายุต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อการบริการผู้สูงอายุในเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของปาริชาติ ซาลีเครือ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่าเป้าหมาย คุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุ ความชัดเจนในการกำหนดนโยบาย การนำสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอกมีส่งผลต่อการ พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ การประกันสังคม การได้รับการช่วยเหลือสาธารณะสุขภาพอนามัย ที่ อยู่อาศัยการมีงานทำ มีรายได้มั่นคง และการบริการสังคม เพื่อความสำเร็จในการเพิ่มคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปิยะ กล้าประเสริฐ (2561) ผลการวิจัยพบว่าความคาดหวังของ ผู้สูงอายุ ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความเป็นอยู่ที่ดีใน การดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านการดำเนินชีวิตที่ เชื่อมต่อสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจและสังคม ด้านความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ และด้านความพึง พอใจในชีวิต มีอิทธิพลและส่งผลต่อความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุด้านสุขภาพ และการรักษาพยาบาล เมื่อมีการติดตามผลการนำโครงการดังกล่าวไปปฏิบัติ พร้อมทั้งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของณัฐธิดา จงรักษ์และณัฐริกา นวพันธ์. (2563). ผลการวิจัยพบว่าสวนสาธารณะที่เป็นมิตร ต่อผู้สูงอายุควรเป็นสวนสาธารณะที่ดี ได้มาตรฐานก่อนพัฒนาเป็นสวนที่เอื้อสำหรับผู้สูงอายุอีกทั้ง สวนสาธารณะในบริบทชุมชนและสวนสาธารณะบริบทเมืองการพัฒนาปรับปรุงแตกต่างกัน เช่น สวนสาธารณะบริบทเมืองต้องคำนึงถึงการเข้าถึงจากขนส่งมวลชนที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุใกล้กับ ทางเข้าสวนและมีกิจกรรมที่หลากหลายรองรับความต้องการของผู้สูงอายุตามลำดับ

ประเด็นที่ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตร ต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยพบว่าพื้นที่สาธารณะจะประสบความสำเร็จในการให้บริการของ ผู้สูงอายุนั้นจำเป็นต้องมีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่หรือองค์ประกอบการออกแบบที่ดีที่ส่งเสริมให้ ผู้ใช้งานสามารถใช้งานพื้นที่ได้อย่างสะดวก ยกตัวอย่างเช่น ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่ ประโยชน์ใช้สอย เป็นต้น แต่นอกเหนือไปจากปัจจัยทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะที่ส่งผลต่อการใช้งาน

ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะตัวผู้ใช้งานเอง ซึ่งเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่จะชี้วัด และ ประเมินได้ว่าพื้นที่สาธารณะมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการใช้งานมากน้อยเพียงใด ซึ่ง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของโมรยา วิเศษศรี และคณะ (2563) ศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการพัฒนา คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่านโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การ จัดการสุขภาพผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมทาง สังคม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ พร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ. (2564). ผลการวิจัยพบว่า การบูร ณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีการสื่อสารนโยบายให้ถึงผู้ปฏิบัติ และการเตรียม ความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของณัฐธิดา จุมปา และเพ็ญพักตร์ ไชยนุรักษ์. (2561). ศึกษาวิจัยเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัยเพื่อ ผู้สูงอายุและผู้พิการกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างความเสมอภาคในสังคม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบสิ่ง อำนวยความสะดวกที่รัฐจัดบริการให้กับผู้สูงอายุ ได้แก่ รูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่รัฐจัดบริการใน สถานที่ราชการ และรูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่รัฐจัดบริการในชุมชน พร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของอาลักษณ์ เจนเสถียรวงศ์. (2566). ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนและนโยบายที่มุ่งตอบสนองความต้องการ ของผู้สูงอายุจะสนับสนุนความยั่งยืนของสังคมในการพัฒนาประเทศและกำหนดเป้าหมายการ บริการสำหรับประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป

ประเด็นที่ 3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็น มิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยแนวทางที่เหมาะสมพื้นที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อการบริการ ผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุมักมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายหลายๆ ด้านการปรับเปลี่ยนที่อยู่อาศัยให้ เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ โดยตอบรับกับพฤติกรรมของ ผู้สูงอายุในการเข้าถึงควรจะปรับปรุงถนนที่เป็นทางนำสู่พื้นที่สาธารณะให้ผู้สูงอายุเดินทางสะดวก สำหรับ พื้นที่สาธารณะที่มีขนาดใหญ่จัดพื้นที่จอดรถบริเวณใกล้กับทางเข้า มีพื้นที่จอดรถให้เพียงพอ และอำนวยความสะดวกเส้นทางจากขนส่งมวลชนให้เข้าถึงได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของศิริสุข นาตะเสนีย์ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กำหนดนโยบายในการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ การจัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างสุขภาพ ของผู้สูงอายุ รวมทั้ง การวางแผน งบประมาณ และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้เหมาะสมสอดคล้องกับ สถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริงและยั่งยืนต่อไป อีกทั้ง งานวิจัยของพีระพงษ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2564). ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่สาธารณะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ของเมืองที่ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตและรองรับความต้องการที่หลากหลาย เป็นส่วนความสำคัญในการ มีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ เพื่อประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1.1 ด้านกายภาพพื้นที่สาธารณะต้องเอื้อให้เกิดการใช้งานของกิจกรรมที่หลากหลายกับรูปแบบของกิจกรรมหรือวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายในพื้นที่และต้องให้ความรู้สึกที่ปลอดภัยและปลอดภัยจากการมีพื้นที่ปิดล้อมภายในพื้นที่

1.2 ปัจจัยด้านขอบเขตการให้บริการ ต้องมีระยะการเข้าถึงด้วยการเดินเท้า 5-10 นาทีหรือ 500 เมตร จากจุดบริการสาธารณะ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ใช้บริการสาธารณะสามารถเข้ามาใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งควรออกแบบให้มีทางเดินเท้าหรือทางจักรยานที่มีคุณภาพทางลาดพื้นผิวที่แตกต่างกันรวมทั้งสัญญาณเตือนภัยต่างๆ

1.3 ปัจจัยด้านความสะดวกสบายภายในพื้นที่สาธารณะ จะต้องมีส่วนอำนวยความสะดวกสบายและส่วนที่แสงส่องถึงวัสดุและพื้นผิวที่ใช้ภายในพื้นที่ ควรมีความเรียบและไม่สิ้นการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุระหว่างผู้ใช้ทางเท้าและผู้ใช้ถนน โดยแยกถนนสำหรับรถยนต์ออกจากทางจักรยานและทางเท้า รวมไปถึงการติดตั้งโคมไฟให้แสงสว่างภายในพื้นที่เพื่อความปลอดภัยในการใช้งานของผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมองปัจจัยอื่นที่ความแตกต่างไปจากงานวิจัยนี้ เพื่อให้เกิดมุมมองแนวคิดที่หลากหลาย พร้อมทั้งควรศึกษาในระดับพื้นที่อื่นๆ เปรียบเทียบเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาปรับปรุง แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครต่อไป

2.2 ควรเปลี่ยนเครื่องมือหรือเทคนิคในการวิจัย เพราะอาจจะทำให้ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งการร่วมกันทำความเข้าใจปัญหา นำมาเชื่อมโยงกับความสามารถและกำหนดทางเลือกใหม่ เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

2.3 ต้องมีการศึกษาในเชิงปริมาณเพิ่มเติมเพื่อเป็นการอธิบายในรายละเอียดบางอย่างให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งการเพิ่มตัวแปรที่มีส่วนสำคัญในเรื่องนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ เพื่อเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี ประจำปี พ.ศ. 2561 – 2580. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 2(พ.ศ. 2545 –2565).(ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กรมกิจการผู้สูงอายุกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

- ณัฐธิดา จงรักษ์และนักฎีกา นวพันธ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพของพื้นที่ว่างสาธารณะกับรูปแบบปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาสวนสาธารณะในพื้นที่เมืองจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*. 12(1), 27–39.
- ณัฐธิดา จุมปา และเพ็ญพักตร์ ไชยนุรักษ์. (2561). สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างความเสมอภาคใน สังคม: กรณีศึกษาชุมชนชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงราย. *Veridian E Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*. 11(3), 1508–1509.
- ปาริชาติ ชาลีเครือ. (2561). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 6(4), 1620–1632.
- ปิยะ กล้าประเสริฐ. (2561) . ข้อเสนอเชิงนโยบายในการเตรียมความพร้อมด้านบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานีในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ. *Journal of MCU Peace Studies*. 6(4), 1607–1619.
- พีระพงษ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2564).โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*. 7(2), 322–335.
- พันธพัฒน์ บุญมา. (2563). แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริเวณพื้นที่สาธารณะริมกว๊านพะเยา เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ. *วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 11(1), 31–48.
- ภัทรดา อุ่นกมล. (2562). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรับรู้คุณค่าของตนเองและความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุเขตจตุจักรกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 22(1), 125–136.
- โมรยา วิเศษศรี และคณะ. (2563). ประสิทธิภาพการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 5(9), 79–94.
- เลิศวัลลภ ศรีษะพลกุลสิทธิและธมนพัชร ศรีษะพลกุลสิทธิ. (2561). การปรับตัวเพื่อเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 20(1), 254–265.
- วัชรภรณ์ สุริยาภิวัฒน์. (2566). วิจัยธุรกิจยุคใหม่ (MODERN BUSINESS RESEARCH METHODOLOGY). (พิมพ์ครั้งที่ 12). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริสุข นาคะเสนีย์. (2561). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัย
รำไพพรรณี*. 12(1), 39-48.

สุภางค์ จันทวานิช. (2567). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี
(พ.ศ. 2561-2580). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ
ยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร (2566). แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี:
ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพมหานคร: กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ. (2564). การใช้พื้นที่สาธารณะของผู้สูงอายุในเขตเมืองเชียงใหม่: การศึกษาแบบ
ผสานวิธี. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*. 10(3), 50-67.

อลักษณ์ เจนเสถียรวงศ์. (2566). การนำนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติในพื้นที่
กรุงเทพมหานคร ในช่วง พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2565. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน
สุนันทา*. 6(1), 26-38.